

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadásként vagy megörökítésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Szüreti kilátások és a borértékesítés.

A legutóbbi napokban került nyilvánosságra a földvelélesi miniszteriumhoz beérkezett hivatalos jelentések tartalma a szőlők állapotáról, mely adatok egyúttal tájékoztatást tartalmaznak Magyarország várható idejéről terméséről is.

A hiteles adatok szerint a helyzet éppen nem rózsás s így mamár a magyar bortermelő gazdáközönség előtt tisztában áll az a manőver, melyet a közvetítő kereskedelem pár héttel ezelőtt elkezdett azzal, hogy mesés bortermési kilátások hírét komponáltatta egyes borvidékeken a borárok visszaszorítása érdekében.

A hiteles értesítések sajnos említik az egyes vidékeken a peronoszpóra és lisztharmat által okozott nagymérvű károkat, máshelyeken a jégverés telte tönkre a termést, a legtöbb vidéken pedig az augusztusi forróság volt hátrányára a szőlőknek, úgy hogy igazában valódi jó termésről az idén már nem beszélhetünk.

Kétségtelen, hogy az előretáható terméskilátások hatással vannak már most is a borárok alakulásaira. És igazán ilyenkor látja csak a figyelmes szemlélő, hogy ezek az alakulások mennyire rend-

szertelenekek, úgy hogy ez a körülmény vezeti rá az illetékes tényezőket arra, hogy a jövő legfontosabb teendője kétségtelenül a borértékesítés kérdésének helyes megoldása, nemcsak a termelők, de általában a hazai bortermelés érdekében.

Azzal már évek óta tisztában lehetünk, hogy a filoxera-vész óta a szőlők felújítása és a szőlők felújítása és a szőlőtermés rekonstruálásának hatalmas műve, — hála érte elsősorban Darányi Ignácnak is, — Magyarország területén befejeztetett. Sőt a felújítás nagy munkájával felidézett felbuzdulás, ugyilátszik az ellenkező szélsőségbe is csapott az által hogy a szőlőtermő terület ma már nemcsak hogy eléri a filoxera előtti állapotot, de azt sokszorosan felül is haladja. Maga ez a körülmény nagy általánosságban ha nem kárhóztatható is, de a részletekben oly helytelen lünetet mutat, mely a fogyasztás és export arányaival összhangban nem álló termelés, másutt a minőség következtében bortermelésünk kárára, hátrányára lehet.

A homoki területek nagyarányu betelepítését a hegyi bortermelők nézik rossz szemmel, mely animozitásuknak

lehet is valamely alapja, Szegszárd borvidéke pedig már egyenesen hatósági beavatkozást is sürget, a kenyérmag-termő területeknek a buzatermelés alól való elvonása és indokolatlanul szőlővel való betelepítése ellenében. Mindezek a körülmények, valamint a bor-áralakulások fentemlített rendszertelensége, kétségtelenné teszik azt a körülményt, hogy ma már nem a szőlőtelepítés forszírozása és aránytalan támogatása, de igen is a borértékesítésnek, a kapzsi önzéstől mentesített módon leendő rendezése képezze az arra hivatottaknak legfőbb feladatát.

A »Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete« szép eredményekre hivatkozhatik a magyar bortermelés előmozdítása körül, hisszük, ha most erélyes kézzel nyulna bele a borértékesítés hatalmas problémájának megoldásába, rövidesen virágzó szövetkezeti bortárházaink és pincészetaink hirdelnék a magyar bortermelés és értékesítés ügyének teljes diadalát.

A trónörökös és a német császár.

Grossmeseritschből táviratozzák a félhivatalos Budapesti Tudósítónak: Udvari körökben örömmel állapítják meg azt a belső viszonyt, amely

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A látogatók.

Ma este még tovább civódtak, mint rendszeren. Sőt még most is civakodtak. Az öreg ember, aki nehezen lélekzett, azt akarta, hogy a felesége hagyja nyitva az ablakot ebéd alatt. Az öreg asszony, aki valami jelentéktelen hülyeséggel küzdött, nem akart beleegyezni. Ez aztán jó alkalom volt rá az öreg embernek, hogy megint felbányja, hogy neki egész életében engednie kellett ennek az akaratos teremtsének. Erősen szuszogott és minál nagyobb zajt akart csinálni, de a felesége úgy tett, mintha semmit sem hallana.

Igy álltak egymással szemben, és alig kezdték el a levest kanalizni, mikor az ebédő ajtaja halkán kinyílt. Az öreg éppen azt akarta mondani:

— Még annyit se tudsz megtenni, hogy az ajtókat becsukd.

De nem volt rá ideje. Két férti lépett be. Az első érzés, ami az öreg emberben támadt, az önhittség volt. Győzött! S a feleségére pillantott, s úgy látszott, mintha ezt mondaná:

— Látod, ha nyitva hagytuk volna az ablakot, most kiabálhatnánk segítségért.

Azután egész világosan eszébe jutott, hogy

ő már találkozott ezzel a két emberrel. A nagy körszakállat viselt s a kisebbiknek fél-szeme volt. Akkor is fehérgombos kék blúz volt rajuk, mint most. Még az is eszébe jutott, hogy mindketájuknak milyen volt a modora és határozottan emlékezett rá, hogy akkor eltűnődött a mesterségükön: vadállatszallítók voltak.

A tolvaj mindig érez egy kis zavart, amint valahová belép. De ezek még rosszabbak voltak. Egy pillanatig érezni lehetett remegésüket, habozásukat, mintha azt kérdeznék magukban, ne forduljanak-e vissza és hogy senkit meg ne riasszanak, ne fussanak-e el innen lábujjhegyen? De az egyik, aki még bárdolatlanabbnak látszott, nem tudta megállni, hogy fel ne kiáltson:

— De hisz nekünk azt mondták, hogy maguk nincsenek itthon? . . .

Már majdnem védekezni kezdtek és igazolni, hogy mint kerültek ide. Már eszükbe jutott: »Talán azt mondhatnók, hallottuk, hogy kiadó ez a lakás, s hogy senkit se zavarjunk, olyankor jöttünk, mikor tudtuk, hogy senki sincs itthon, mert körül akarunk nézni benne, hogy kivegyük.«

De a nagyobbik, az, aki körszakállt viselt, éppen abban a pillanatban, mikor meg akart szólalni, megemberelte magát. Kitalált valamit, ami sokkal többet ért, mind a beszéd. Balkezevel gorombán torkon ragadta az öreg

embert és jobb kezével néhányszor fejbe ütötte.

A másik tolvaj, a felszemű, szintén azonnal magához tért a pajtása mozdulatára. Az öreg asszonyhoz fordult és azt mondta:

— A pénzt, madame, és ő nem fogja megőlni a férjét.

Minden egész jól ment. A szakállas fogta az öreget s ez kicsit félrehajtotta a nyakát, mert fájt neki. Mind a négyen álltak. A helyzet, amely az előbb még kissé határozatlan volt, egészen kitisztult. Erre a kérdésre:

— Hova tették a pénzüket?

Az öreg asszony felelt:

— Fent van a szekrényben.

És egy lépést tett is a lépcső felé.

De a két tolvaj nem engedte.

— Felmegyünk önökkel, mert, lássák, mi kénytelenek vagyunk vigyázni. Ha az ember megengedi, hogy egyedül menjenek be egy szobába, mindjárt kinyitják az ablakot és kiabálni kezdenek.

Mind a négyen beléptek a hálószobába.

Az öreg asszony annyira reszketett, hogy alig tudta megtalálni a szekrénykulcsot a zsebében s aztán, mikor már a kezében volt, nem tudta beledugni a kulcslyukba. Az egyik tolvaj segített neki:

— Adja ide! — mondta.

Odaadta a kulcsot, s a betörő maga nyitotta ki az ajtót,

Téli szükségletek fedezésére

a legolcsóbb bevásárlási forrás

Mezey János és Társa
fűszer és cseme üzlete

NAGYVÁRAD,

Szt. László-tér, Takarékpénztár épület.

Telefon: 249.

Telefon: 249.

Vilmos császár és Ferenc Ferdinánd trónörökös között fennállt. A német császár eckansau és donauschingeni látogatása óta állandó és szoros érintkezésben vannak, a szövetséges politika kérdéseiben teljes közöttük az egyetértés s kölcsönös rokonszenvük az utóbbi időben meglehetősen barátságos fejlődött, amit különösen az iglasi fogadás és a hadgyakorlatok területén való érintkezésük rendkívüli szívesre mutat.

Apponyi Kossuthnál. Gróf Apponyi Albert kultuszminister ma délben meglátogatta Kossuth Ferenc kereskedelmi minisztert, akinél Wekerle Sándor miniszterelnök még ott volt. A miniszterelnök nemsokára távozott és a függetlenségi párt két vezére ezután hosszasan tanácskozott.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

Nagy érdeklődés mellett kezdődött tegnap Nagyváradi város törvényhatósági bizottságának ülése.

A hajdumegyei átirat keltett bizonyos oldalon a szabadkőműves páholy tagjai között mozgalmat, mert azt hitték, hogy a tanács napirendre térést javasol indítványával szemben sikerül beugratni a törvényhatósági bizottság többségét, miszerint sereghajtónak szegődjenek Hajdumegyei katolikus gyűlöletből fogamzott feliratának pártolására. Tervük azonban nem sikerült.

Élénk, de szenvedélytől ment rövidebb vita után a közgyűlés többsége napirendre tért Hajdumegyei átirata felett.

A másik érdekesebb ügy a Körös partfal építésének kérdése volt. Hiába jelentették ki a szakértők, hogy melyik ajánlat kedvezőbb a városra, melyik felel meg jobban a közérdeknek, a testvéri összetartás győzött s 2 szótöbbséggel a kísérletezések terére lépett a törvényhatóság, jöllehet, hogy 100.000 koronával adhatja meg ennek az árát. Különben, mint értesülünk a város főügyésze s még több törvény-

hatósági bizottsági tag is, meglebbeszik a közgyűlés ezen határozatát.

A közgyűlés lefolyása különben a következő volt:

A közgyűlésen Glac Antal főispán és Rimler Károly polgármester távollétében Bordé Ferenc főjegyző elnökölt.

A törvényhatósági bizottság tagjai közül 74-en voltak jelen.

A megnyitás után előterjesztették a polgármester havi jelentését a közigazgatás múlt havi állapotáról, amelyet már ismertettünk.

A jelentés kapcsán adja meg a polgármester helyettes a választ Weiss Lajos és Balogh Döme biz. tagoknak az augusztus havi közgyűlésen előterjesztett interpellációkra. A választ múlt számunkban már teljes egészében közöltük.

Balogh Döme nem fogadja el a polgármester által adott választ, mert a vágóhídon sürgős intézkedésekre van szükség. A Bottó-hagyatékra vonatkozólag adott választ sem fogadja el. A Bottó-hagyaték házában a bérlőknek mondjanak fel s állítsák fel mielőbb a főiskolát.

Weiss Lajos sem vesi tudomásul a választ. Ő azt kívánta, hogy esténként a seprés előtt locsoljanak. Erre nincs semmi válasz a jelentésben.

Dr. Altmann Jakab a köztisztaság kérdéséhez szól.

Balogh Döme interpellációjára adott választ tudomásul vették, ellenben a Weiss Lajos interpellációjára adott választ nem vették tudomásul s így annak tárgyalását kitűzték a jövő havi közgyűlésre.

A kongrua kérdése.

Árvavármegyének a bevett vallásfelekezeti lelkészeinek illetménykiegészítése és korpótlékban való részesítése tárgyában kelt feliratára a tanács javasolta, hogy pártoló felterjesztést intézzen Nagyváradi városa.

Dr. Várady Zsigmond szólott a kérdéshez. Az országban drágaság állott be. A kisebbrangú lelkészek is érzik a nehéz megélhetés súlyát. Igazsága van Árvavármegyének, hogy az alsóbb papság helyzetét javítani akarják. Elismeri, hogy ma az ország lakossága nem nélkülözheti a lelkészek működését. Meg kell tenni az országban, hogy ezeknek tisztességes megélhetést biztosítson. A törvény is kimondja, hogy az ösz-

szes felekezeti lelkészeinek fizetését az ország teljesíti.

A tanács javaslatát elfogadták.

A szekularizáció.

Ezután nagy érdeklődés mellett Hajdu vármegye ismert átiratára került a sor. A városi tanács azon határozati javaslatot terjesztette elő, hogy tekintettel arra, miszerint az ország ma nagy és fontos kérdésekkel foglalkozik, ezen időt nem tartja megfelelőnek a szekularizáció kérdésének felvetésére s indítványozza, hogy Hajdumegyei átirata felett egyszerűen térjen napirendre a közgyűlés.

Dr. Ágoston Péter szólott először a kérdéshez, mint halljuk, a szabadkőműves páholy megbízásából. Hajdumegyei átiratát csak a kérdés előkészítőjének tartja s ezért a tanács javaslata helyt nem állhat. Minden indokolás nélkül lehet állást foglalni a kérdésben, mert vagy tisztában van valaki a dologgal, vagy nincs. Indítványozza, hogy a tanács javaslatával szemben fogadják el Hajdumegyei álláspontját s intézzen a város feliratot a szekularizáció mellett.

Dr. Hoványi Gyula a tanács javaslatát t. i. a napirendre térést végeredményében aláírja, az indokolást azonban nem fogadja el. Az indokolás által kiemelt célszerűségi szempont is figyelembe veendő, de a kérdés eldöntésénél még is van súlya a törvényhatóságnak. Amikor azonban elfogadja a célszerűségi indokot is ki kell jelentenie, hogy mélyebb indokai vannak, amelyek a napirendre térést ajánlják. Az a lényeg, hogy miként lesz boldogabb az ország. Tekintettel arra, hogy végeredményében nézetegyezik a tanács javaslatával, azt elfogadja.

Dr. Várady Zsigmond Hoványi Gyula beszédével foglalkozik. Hogy lenne boldogabb az ország, ezt kellene mindig követni. Helyeselné, ha így lenne s hogy ne találkoznánk minden kérdésben túrelmetlenséggel. Így kellene és lehetne az igazságot keresni. A nyugattal összehasonlítva, mi siralmas helyzetben vagyunk.

Amint a szekrény kinyílt, egy halom vasalt ruha tűnt elő, meg két fiók, amelyek közül az egyik kulccsal volt bezárva. A tolvaj észrevette ezt és megszólalt:

— Segítsek kinyitni, asszonyom?

— Nem, köszönöm, — felelt az öreg.

S egyszerre kinyitotta. Kikapott a fiókból egy levéltárcát, é. hirtelen odaadta az egyik embernek, mintha égetné a kezét.

A tolvajok hozzákezdtek végignézni, mi van benne. Legelőbb három százast került ki belőle. A szakállas a széükön fogva kivette őket és odaadta a félszeműnek:

— Tedd a zsebedbe.

A többi papir, amiket végignézett, utalványszelvény volt, meg feladóvevény. Mindet végignézte, aztán visszatette a helyére. Visszadta a tárcát az öreg asszonynak.

— Erre nincs szükségünk.

Most már elmehettek volna, de még nem mentek el. Végig akarták játszani szerepüket. Azt mondták:

— Nézzék, itt van ez a sok vasalt ruha. Mi nem tudhatjuk, mi van benne. Ki mondja, hogy két ruha közé nem rejtettek-e el maguk valamit?

Az öregek hallani sem akartak róla.

— Uraim, biztosíthatom róla önöket, hogy semmi sincs közte.

— Csak szedje ki mégis azokat a ruhákat, — felelték a betörők.

Az öreg asszony habozva engedett. Épen mintha valamit rejtgetni akarna az ember. Egymásután szedte ki a ruhadarabokat, és mikor az utolsóelöttihez ért, összerendezte; egy levéltárcát tűnt elő, amely az két utolsó közé volt elrejtve.

— Nézd csak, mi ez? — mondta a két betörő. — Mutassa.

S olyan rémült volt, hogy szó nélkül kezükbe adta a betörőköt. Ezer frank volt benne. Nem tudta megállni, hogy meg ne szólaljon:

— Ezt a pénzt tegnap kaptuk. Én rejtettem el. Uraim, erre okvetlenül szükségünk van, hogy kifizethessük a vásárlásainkat.

A szakállas szólalt meg:

— Tedd ezt is a zsebedbe. Madame, ezekbe a magyarázódásokba nem mehetünk bele.

Aztán kiszedettek vele mindent s mikor a szekrény üres volt, megvizsgálták a belsejét.

— Biztos, hogy nincsenek titkos fiókok benne?

Az öreg asszony, aki most már nem bánta, akármit csinálnak, így felelt:

— Nézzék meg maguk, uraim!

Mielőtt elmentek volna, — most már nem

volt hátra több tennivaló, — körülnéztek a szobában, minden kapzsiság nélkül, egyszerű kíváncsiságból.

Szép szoba volt, s főként nagyon gondosan takarítva. A padló viaszos volt, az ágyakon nehéz csipketartók voltak. Volt benne egy szekrény, egy ebédlőszekrény, tükör, aranyozott virágcserepek, székek s egy különös zsámoly.

— Nézd csak mi ez? — mondták mikor azt észrevették.

— Térdeplő, — felelt az öreg asszony.

A kandallón megláttak egy fényképet, amely nagybajuszu férfit ábrázolt.

— Ez a fiú, ugy-e? — kérdezték az öregtől, aki eddig egy sarokban állott és még egy szót sem szólt. Biztosan fájt a nyaka.

— Igen, és ha ő itt lenne, hát nem egészen így történt volna.

Dühös volt. A betörők nem feleltek neki.

Mikor indultak, még megszólalt az egyik.

— Láthatják, hogy nem vagyunk olyan nagyon követelőzők. Azt nem kérjük el, ami a zsebükben van, pedig biztosan van ott is pénzük.

S elmentek, amerre jöttek, biztosan, a kerten keresztül. A két öregot csak vagy egy óra múlva fogta el a félelem. Ebben a pillanatban teljesen érzéketlen voltak.

Charles-Luis-Philippe.

Értesítés.

Van szerencsénk értesíteni szives pártfogóinkal, hogy szeptember hó elsejétől angol uri szabó üzletünket Szent János-utca 1. sz. a. megnyitjuk

Szives pártfogást kérünk

Kiss és Társa angol uriszabók Nagyváradon.

Azt mondják, ennek a török dulás, az Ausztrával való viszony az oka. (Ugy is van! — közbeszólások.) Ugy is van, de sok oka van nyomorúságunknak a viszonyok szerencsétlen alakulataiban, fejlődésében is. Nem úgy vannak a közintézmények elhelyezve, ahogy kellenének. A szekularizáció kérdése csak közgazdasági. (Közbe szólás: Jogi kérdés!) Hát jogi és közgazdasági, de nem vallási. Például hozza fel erre a zsidókat, kiknek nincs nagy egyházi vagyonuk. A kivándorlás rohamosan nő, a magyar kisbirtokosok száma csökken. Részes ebben a magyar földbirtok mai kezelése. Amióta a kivándorlás növekedett, az egyházi vagyon megkészsereződött.

A 48-as törvény kimondta, hogy az állam feladata az összes hitfelekezetek kultuszszükségletének a fedezése. Ha a törvényt végrehajtják s az állam látja el a kultuszszükségleteket, megszűnik a jog, hogy a vagyon az egyház kezében maradjon. Nem arról szól, hogy ezt a vagyont elkótyavetyéljék, de hajtsa végre az állam a törvényt, vegye az állam a kezébe a vagyont s juttasson a kisbirtokosoknak földet. Gondolkozzék mindenki azon, hogy mi módon lehet a népet felemelni s boldoggá tenni az országot.

Dr. *Hoványi* Gyula meggyőződése, hogy a törvényhatóság az ország javát kívánja s bizik abban, hogy minden jogot s így a tulajdonjogot is tisztelni fogja *Justicia regnorum* fundamentum. Ezt meg kell tartani. Óhajtja az ország felvirágzását, de mindég a jog, az igazság és a szerződés tiszteletben tartásával.

Dr. *Friedländer* Sámuel hiva a szekularizációnak. De nem közgazdasági kérdés ez. Azt vitatja, hogy a törvény az igazság. Ha törvénybe írtatik a szekularizációt, az is jog és igazság lesz. Pártolja Ágoston indítványát.

Gábel Jakab helyesli a tanács javaslatát, indokolásával együtt. Bűnnek tartaná, hogy zilált közállapotainkba ezt a csóvát beledobjuk. Külső és benső ellenségekkel vagyunk, körülvéve s nem szabad most felidézni oly harcot, amelynek a végét nem tudjuk. Ki hiszi, hogy egy § al ezt keresztül lehetne vinni? Emlékeztet az egyház politikai törvények behozatalára, mely úgy megzavarta az egész köréleletet, pedig az nem volt ily mély jelentőségű. Megengedhetik ezt a fényűzést Franciaország 40 millió egységes lakosai, vagy a kulturharcot az egységes nagy Németország, de mi nem kavarhatjuk fel az országot. Van elég bajunk úgy is s nem megy bele ily kockázatos dologba. A kivétel nem ér fel azzal a bajjal, amely nyomában járna. Egy célnak kell lenni, hogy a magyarságot nem szabad gyengíteni. Halljuk, hogy vannak káros irányzatok; ezeket helyteleníteni. (Közbeszólás: Klerikális!) Ezt is eltűri. Vannak béktelkenedések, de ezek csak kísérletek, csak beszéd, amelyek hajótörést szenvednek. De ha Hajdumegyét követjük, akkor már a cselekvés terére lépünk. Ez tiszta meggyőződése. Nem akar újabb gyuananyagot dobni az ország közéletébe, azért a tanács javaslatát fogadja el.

Ezután szavazásra került a sor s 44 sza-

vasattal 30 ellenében a tanács javaslatához képest, napirendre tértek Hajdumegye átirata felett.

Az aradi Kossuth szobor leleplezési ünnepélyére *Rimler* Károly polgermestert küldték ki, akihez a törvényhatóság tagjai csatlakozhatnak.

A sőtöműhelyekről szóló szabályrendeletet elfogadták.

Körös- és Fábán-utcák járdáinak, valamint a bérkocsimegállóhelyek aszfaltozási munkáit, Balogh Döme ellenindítványával szemben a magyar aszfaltreszvénytársaságnak adták ki

A Körösparttal építése.

A Körösparttal építésére megtartott árlejtésnél többen adtak be ajánlatot. Legolcsóbb *Rosenberg* Izsó ajánlata vasbeton munkára, de ajánlata nem felel meg a közszállítási szabályoknak. Így a tanács *Incze* Lajos és társa ajánlatát javasolja elfogadásra, mert ez bár 6000 koronával drágább, de tömör betonpartfalra szól, amely sokkal erősebb és biztosabb s így előnyösebb a városra.

Fe olvasták *Rosenberg* Izsónak egy levelét, amelyben kijelenti, hogy ajánlatát oda módosítja, miszerint egységárban hajlandó a partfalat elkészíteni.

Rimanóczy Kálmán megtekintette a terveket. A tömör betont jobbnak tartja, de azért azt indítványozza, hogy a beérkezett indítványokat és terveket küldjék fel a kereskedelmi miniszterhez. Hátha a 6000 koronát meg lehetne takarítani s a modern vasbeton technikát itt is be lehet mutatni. Ha az ügyet gyorsan kezelik, még ez évben meg lehetne kezdeni a munkát. A gát alapja nagyon korhadt s veszélyezteti a városházát is.

Bordé Ferenc felvilágosítással megjegyzi, hogy ha felküldik a terveket, ez évben sehogyszem lehet a munkát megkezdeni.

Dr. *Stocker* József a part kiépítését sürgeti: a közforgalom szempontjából. Ezért ne halasszuk el a határozathozatalt. A vasbeton és tömörbeton között 6000 korona különbség van. A vasbeton ily munkákra még nincs kipróbálva. 6000 koronáért nem megy bele kísérletekbe. A tömör betont biztosabb. *Rimanóczy* indítványát nem fogadja el. Semmi indok nincs a kérdés elhalasztására. A tanács javaslatát fogadja el.

Dr. *Adorján* Emil szerint a vasbeton munka nem kísérlet, de teljesen ki van próbálva. *Rimanóczy* indítványa tárgyaltan, mert a kereskedelmi miniszter már elrendelte, hogy vasbetonra is írják ki a pályázatot. Indítványozza, hogy *Rosenberg* Izsónak adják ki a munkát.

Rimanóczy Kálmán kijelenti újból, hogy a vasbeton nem teljesen biztos. Példa volt nála, hogy a *Zselinszky*-tervét nem fogadta el a miniszter. Ha a vállalkozó kijelenti, hogy a miniszter által kívánt megerősítéseket is ráfizetés nélkül elkészíti, akkor elfogadja. A vasbeton vállalkozó neki kijelentette, hogy 10 évig jót áll. Ilyen kikötéssel elfogadja *Rosenberg* ajánlatát.

Dr. *Friedländer* Samu ajánlja *Adorján*nak, hogy azokat a vasbeton munkákat is nézze meg, amelyek nem sikerültek. Ha ugyanazért az árért sziklaszilárd nagyobb tömegű falat kap, akkor arra szavaz. A tapasztalat igazolta, hogy a tömör beton erősebb és jobb. Ellene van minden kísérletnek. De ha a vasbetont akarják elfogadni, a terveket küldjék fel az országos műszaki tanácshoz. A föld alatt van elég hely a tömör betonnak s még 12 ezer koronával is többet fizet, ha kell, csak hogy biztonság tekintetében nagyobb legyen a garancia. Indítvá-

nyozza, hogy valamely országos szakértőtől kérjenek véleményt.

Fried Ferenc a dolog lényegéről beszél, a tömör és vasbetonról. A város főmérnökének a véleményére mutat, amely szerint a tömör beton erősebb, mint a vasbeton s ezen véleményt *Rimanóczy* is támogatja. Mikor szakemberektől halljuk az ilyen véleményt, nem szabad kísérletekbe belemenni. A miniszter, ha a vasbeton 20—25 százalékkal nem olcsóbb a tömör betonnál, akkor a tömör betont tartja elsőnek. Így a *Rosenberg* ajánlata nem olcsóbb, sőt 12000 koronával drágább. A tanács javaslatát fogadja el.

Altmóder Endre városi mérnök felvilágosításokkal szolgált. *Rosenberg* ajánlatát nem hagyja jóvá a miniszter, a közszállítási szabályrendelet alapján. A tömör beton szebb és jobb. Fejtegeti, hogy milyen előnye van a tömör betonnak a vasbetonnal szemben ilyen partfalaknál. Szolnoknál, Csabán összeroppedezett a vasbeton. Szépészeti szempontokból is előnyösebb a tömör beton partfal. Ajánlja, hogy a törvényhatóság az *Incze* Lajos és társai indítványát ajánlja elfogadásra.

A többség a *Rosenberg* Izsó ajánlatát fogadta el 27 szóval 25 ellen.

A könyvmai munkákra új árlejtést hirdetnek.

A közterek és parkok gondozását a város 1910. január 1-től házi kezelésbe veszi.

Az interpellációk.

Hat órákor megindult az interpellációk lavínája.

Weisz Lajos a cégtábláról szóló szabályrendelet módosítását sürgette. *Bordé* Ferenc kijelentette, hogy a dolog előkészítés alatt áll. Tudomásul vették.

Weisz Lajos kifogásolta, hogy a polgári leányiskola építési ügyének jóváhagyását nem szorgalmazza a tanács s a polgári fiúiskolánál nem gondoskodik parallel osztályok felállításáról.

Bordé Ferenc kijelentette, hogy az iskola ügyének jóváhagyását személyesen megsürgette, de a terveket műszaki átvizsgálás végett áttették a kereskedelmi miniszterhez. A polgári fiúiskolánál gondoskodnak parallel osztályokról, de nincs elég tanterem. Tudomásul vették.

Kazay Kálmán ezután hosszán rámutatott a városban tapasztalható köztisztaságellenes állapotokra; a járdák piszkosok, a lacikonyhák oly közegészségellenes állapotban vannak, hogy be kellene azokat szüntetni. Az idegen koldusok ellepik az utakat. A bérkocsik rondák, a bérkocsisok gorombák.

Bordé Ferenc megígérte, hogy utána néz a dolgoknak s amit lehet megtesz a kétségteletlenül fennálló abnormalis állapotok megszüntetésére.

Bajok a villamosmünél.

Dr. *Adorján* Emil a városi villamosmünél előtordult zavarokra nézve szóval fel. Feltűnő, hogy az egész számvevői hivatal rovincsol a villamostelepen. Alkalmat kíván adni a polgármesterhelyettesnek, hogy a felzavart kedélyeket megnyugtassa s a törvényhatóság tagjait és a közönséget tájékozhassa. A közgyűlésen idegesen fogadják, ha a villamosmü dolgait szóba hozzák. Két milliós befektetésű művet lehetetlen a városházáról igazgatni. Kereskedelmi igazgatás alá kell venni a telepet. Válasszanak egy igazgató bizottságot, amely erkölcsi garanciát nyújtson. A felügyelő-bizottság tagjai is panaszkodnak, hogy tarthatatlan az állapot, ami izgalmat kelt. Szó a járvölgyi villamtelep léte-

==== Iskolai cipők óriási választékban igen olcsón csak ====

ARANYI ALBERT

Telefon 512. Fő-utcai cipőáruházában szerezhethők be. Telefon 512.

sítéséről, amikor a város 50—60 ezer koronát nyerne évenként, de erről se tud semmi pozitív a törvényhatóság. Kérde, hogy mi az oka a nagy vizsgálatnak s hajlandó-e a tanács mielőbb szanálni a villamtelep dolgait.

Bordé Ferenc kijelenti, hogy augusztus 24-én a villamosmű pénzbeszédője jelentette a főkönyvelőnek, miszerint 3050 korona hiánya volt, amit vagy elloptak, vagy számadási hiba van; ő a hiányt pótolta. Mikor a villamos igazgató hazajött, rögtön jelentést tett a polgármesternek, hogy hiány van, s még több hiány is lehet. A polgármester azonnal kiküldte a főszámvevőt, hogy állapítsa meg, mennyi a hiány, mi az oka, s mikor keletkezett. Most folytatják a vizsgálatot. 21 ezer leolvasást kell tenni s még az anyagot, raktárt is át kell vizsgálni, ami 3—4 heti nagy munka. Ma még nem lehet tudni, hogy hiány van-e, vagy csak szabálytalanság. A Drágán-pataki villamosmű ügyében tárgyalnak; ez körülbelül 80,000 korona évi megtakarítás lenne. Közelebb jelentést tesznek erről is.

A választ tudomásul vették.

Dr. Hoványi Géza rámutat arra, hogy a közgyűlés határozata szerint már július hóban be kellett volna terjeszteni az uszoda tervét, de ez még ma sincs a közgyűlés előtt. Mi ennek az oka s mikor terjesztik be?

Bordé Ferenc kijelentette, hogy tájékozást szerez az ügyről s jelentést tesz.

Balogh Döme kifogásolja, hogy az új vízmű építésénél egy idegen embert bíztak meg a felügyelettel.

Bordé Ferenc felvilágosítással szolgál, hogy szakértő van alkalmazva a felügyelethez, s azonkívül a városi mérnökök minden nap kétszer megvizsgálják a munkálatokat.

Este 7 órakor a gyűlést berekesztette az elnök. Ma, pénteken délután folytatják a hátralevő ügyek tárgyalását.

A politikai válság.

Kossuth Ferenc lakásán, — aki még mindig gyengélkedik, — holnap minisztertanács lesz, amelyre a kormány összes tagjai a fővárosba érkeztek. Ezen a minisztertanácson természetesen az összes függő politikai kérdések szőnyegre fognak kerülni. Képviselői körökben úgy tudják, hogy a holnapi minisztertanács egy kibontakozási tervben fog megállapodni, melyet azután a miniszterelnök legközelebbi audienciája alkalmával a király elé fog terjeszteni.

A kibontakozási terv új dolgot nem tartalmaz. Alapját a paktum végrehajtása, vagyis a választói reform megalkotása képezi. Ehhez pedig egy erős kormánytöbbség kell, melynek megteremtése a függetlenségi párttól, illetve ennek vezérével, Kossuth Ferencről függ. Ha tehát Kossuth a holnapi minisztertanácson garanciát nyújt Wekerlenek arra nézve, hogy pártja zömét a kibontakozási tervnek megnyeri, úgy a miniszterelnök azt a felség elé terjeszti. Ha azonban a holnapi minisztertanácson az fog kitűnni, hogy a függetlenségi párt nem hajlandó a bankkérdés kikapcsolásával a választói reform megalkotására, úgy Wekerle a királynak a kabinet lemondását fogja átnyújtani. Erre azután a király első sorban Lukács László prozopozíciót fogja meghallgatni.

Az aradi «Tribuna» azt írja, hogy udvari körökből eredő információk szerint Apponyi

Albert gróf van első sorban miniszterelnöknek kiszemelve, akinek a kabinetjében Wekerle, Kossuth és Andrassy is helyet foglalnának.

Lukács és Széll.

A Vas megyei Hírlap a következő érdekes hírt közli:

Lukács László volt miniszter volt és jövőbeli homo regius folyó hó 5-én Szombathelyen időzött s ez alkalommal tudósítónknak is volt alkalmja a kegyelmes úrral beszélni. Több fontos kijelentést is tett, amelyek azonban utazására abszolúte következtetni nem engednek. Sőt a közvélemény félrevezetése végett úgy informálja a hírlapírókat, hogy Grácban járt s hogy Rosenberg Gyulát látogatta meg táplánfai birtokán. A tény azonban az, hogy Lukács László kerülő uton Széll Kálmánnál járt Rátóton s a mostani politikai helyzet s az előrelátható fejlemények egybevetésével iparkodott Széll Kálmánt tervények megnyerési. Széll Kálmán — dicsőretere legyen mondva — nem vállalkozott Lukács működésében való részvételre, csupán azon kijelentésre szorítkozott, hogy a szőnyegre kerülő kérdések megoldása után nem zárkozott el esetleges politikai reaktíváltatásától.

Wekerle Bécsben.

A király a morvaországi hadgyakorlatok befejezése után vasárnap már Bécsben lesz, ahová — amint már jelentettük — hétfőn délután dr. Wekerle Sándor miniszterelnök is fölutazik. Kedden ugyanis Bécsben közös minisztertanács lesz a jövő évi közös költségvetés előkészítése és a delegációk összehívása tárgyában s ugyanakkor a miniszterelnök a király előtt is megjelenik külön kihallgatáson, hogy a válság dolgában megtegye a kormány nevében előterjesztéseit. Ennek a kihallgatásnak eredményéről függ a helyzet további alakulása. Ezután fog eldőlni, hogy Lukács Lászlónak lesz-e szerepe, vagy pedig hogy a mostani kormány megmarad-e? A döntő események tehát a szeptember tizenegyedik és huszonnyolcadika közötti két hét alatt fognak megtörténni, mert úgy kívánják intézni a dolgokat, hogy a szeptember huszonnyolcadikán összeülő képviselőház munkaképessége biztosítva legyen.

A függetlenségi párt intéző-bizottsága.

A válság megoldásában igen jelentős rész lesz a függetlenségi párt intéző-bizottságának is. Kossuth Ferenc előreláthatólag Wekerle Sándor miniszterelnök keddi audienciája után fogja a bizottságot először összehívni, hogy a király üzenetét ismertesse. A további tárgyalások és esetleges audienciák során aztán többször is lesz alkalmja az intézőbizottságnak, hogy a válság megoldásában szavát fölemelje.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

A pénzügyi tisztviselők nyugdíja.

A pénzügyi tisztviselők már régebb idő óta indítottak mozgalmat nyugdíjuk ügyében. A pénzügyi tisztviselők tegnapelőtt e tárgyban közgyűlést tartottak.

A nagyváradi és biharmegyei pénzügyi tisztviselők csaknem teljes számmal jelentek meg a Hoványi Géza dr. elnöke alatt tartott közgyűlésen. Itt voltak Budapestről Hantos Elemér, Szász János, Déváról dr. Hajduk József, Békéscsabáról Dusbaba Vilmos. A nagyváradi igazgatók közül Kurländer Ede, Aczél Zsigmond, Löwinger József. Több pénzügyi képviselőtében Váradi Ödön dr., Sarkadi Lajos, Benedek Miksa, Balogh Vilmos, Beliczky Herman.

A közgyűlést Hoványi Géza dr. elnök nyitotta meg, aki üdvözlővén a megjelenteket, Kelen Béla főtitkár kéri az első tárgy ismertetésére.

Kelen Béla szép beszédben foglalkozik a pénzügyi tisztviselők helyzetéről, majd a nyugdíjügyre tért át. Bizonyítja, hogy a nyugdíjintézmény megvalósítása csakis úgy lehetséges, ha e nagyfontosságú munkában nem csupán a tisztviselők, hanem maguk a pénzügyzetek is közreműködnek. A két tényező harmonikus működése megfogja hozni a kívánt eredményt. E szerint a munkálkodás keretében kell vonni a pénzügyzeteket, a pénzügyzeteket vezetők és arra kell bízni őket, hogy a nyugdíjintézmény megvalósításához úgy személyes munkálkodású, mint anyagi támogatással járuljanak hozzá.

Dr. Hantos Elemér a magyar országos pénzügyi tisztviselők egyesületének üdvözlővén adja át s az egyesület nevében megígéri, hogy minden erejével azon lesz, miszerint a nyugdíj-ügy minél előbb megvalósuljon.

Hajduk József indítványozza, hogy a nyugdíjintézet alapdokumentumának megteremtésére a pénzügyzeteket és azok vezetőit kéri fel.

Váradi Ödön dr. kérdést intéz az iránt, hogy vajon nem lehetne-e valami uton-módon az iparososztálynak kölcsönt juttatni, természetesen a pénzügyzetek veszélyeztetése nélkül — hogy ez által az ország, illetve a vármegye és város ipara felvirágoztatható.

A közgyűlés Kelen Béla előterjesztésének elfogadása után véget ért. Közgyűlés után a tisztviselők bankettet tartottak a Fekete Sas vendéglőben.

UJDONSÁGOK.

* **Az Országos Patronage Kongresszus.** Ma veszi kezdetét Budapesten a II. országos patronage-kongresszus a király védnöksége és Günther Antal igazságügyminiszter tiszteletbeli védnöksége alatt. A kongresszus, mint neve is mutatja, a patronage tevékenységgel kíván foglalkozni, különösen a fiatalok büntetéseivel, amit az tesz aktuálissá, hogy a büntetőnovellának a fiatalokra vonatkozó rendelkezései 1910. jan. 1-én lépnek életbe. A nagygyűlést ma d. e. 11 órakor a Magyar Tudományos Akadémia disztermében nyitja meg a király képviselőtében József főherceg, Prokászka Pittokár püspök pedig a patronage etikai jelentőségéről tart előadást. Délután a legfontosabb tárgy kerül megvitatásra: a rabsegélyző egyesületek viszonya a

Iskolai idény

Telefon 130.

Telefon 130.

beáltával felhívom szives figyelmét a m. t. vevőközönségnek, **harisnya, esőernyő női és gyermek kalap különlegességi üzletre**, hol nagy választék áll a vevőközönség rendelkezésére szolid, szabott árak mellett.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és ernyőkülönlegességi üzlete Nagyvárad, Rakóczi-ut.

patronagehoz, esetleg a rabsegélyző egyletek teljes átszervezése patronage egyesületekké. A nagygyűlés egyik elnökéül, mint már megírtuk, Rádl Ödön kir. tanácsos, a nagyváradi rabsegélyző egylet elnöke kérésre fel; azonfelül részt vesznek a kongresszuson Nagyváradról Baróthy Pál királyi ügyész és dr. Krüger Aladár püspökségi uradalmi ügyész.

* **A jezsuiták magyar rendtartománya.** A Jezusársaság magyar tagjainak ismételt kérésére Werns Ferenc, a társaság Rómában székelő általános főnöke, hogy a magyarok iránt érzett rokonszenvét kimutassa, a pápa beleegyezésével a magyar jezsuitársaságokat elválasztotta az osztrákoktól és külön magyar tartományba egyesítette. Tegnap már meg is alakult a jezsuiták önálló magyar tartománya. Főnöké Bus Jakabot nevezte ki az általános főnök. Az új tartományi főnök székhelye Budapesten lesz.

* **A polgármesterek kongresszusa.** A polgármesterek tegnap tartották meg az évi kongresszusukat Kassán. A kongresszuson a városok és városi tisztviselők legvitásabb érdekeit vitatták meg. Összesen negyvenhárom város polgármestere jelent meg. A polgármesterek még tegnapelőtt megérkeztek Kassára, ahol a pályaudvaron a városi tanács tagjaiból alakított bizottság fogadta az érkezőket. A tegnapi nap folyamán tartott kongresszuson több polgármester szólalt fel a városi tisztviselők fizetésrendezése ügyében. A felszólalók között volt Rimler Károly polgármester is, aki beszédében kifejtette, hogy a városi tisztviselők fizetésrendezése alkalmával a tisztviselőket kikerestették a bizottságokból, nehogy személyes érdekek védelmének látszata forogjék tenn. A tisztviselők fizetésrendezésére két millió koronát vettek el az egész ország költségvetéséből, azonban a két millió még ez ideig nem lett folyósítva. Javasolja, hogy a kongresszus sürgesse meg a két millió kiutalását. A kongresszus a javaslatot egyhangulag elfogadta és azt az elnök határozatilag ki is mondta. Kongresszus után a polgármesterek Rákóczi sírházhoz vonultak, ahol koszorút helyeztek el. Délután a felvidéki helyekre rándultak ki a polgármesterek.

* **Nemzeti zarándoklat Rómába.** Az Országos Katholikus Szövetség, mint az országos kath. társadalmi mozgalmak központja, 1. évi október hó első felében Nemzeti zarándoklatot vezet Rómába. A magyar kereszténység 900 éves jubileumakor a jubiláris bizottság elhatározta, hogy a római Lateráni székesegyházban II. Szilveszter pápa sírja fölött örök emléket állít annak emlékére, hogy II. Szilveszter pápa Szt. István királyunknak és nemzetünknek a szent koronát adta és ezzel a magyar királyságot és önálló nemzeti fenmaradásunkat immár 1000 évre biztosította. Ezen emléket Fraknói Vilmos c. püspök, nagyváradi kanonok elkészítette és azt a püspöki kar helyeslésével és több tagjának részvétele mellett az októberi zarándoklatunk fogja felavatni nagy ünnepek között. Részletes programmal az Országos Katholikus Szövetség (Budapest, IV. ker., Ferenciek-tere 7) készségesen szolgál. — Jelentkezni szept. 25-ig lehet 20 korona beküldése mellett. Az egész összeget október 5-ig küldjék be. Aki visszalépési szándékát okt. 5-ig bejelent, befizetett összegét visszakapja. A zarándokok egy része hajón megy, (indulás okt. 11-én) 5 napig tartózkodnak Rómában. Ezen utköltiségei Fiumétől Fiuméig I. oszt. 270.— II. oszt. 220.— III. oszt. 150.— kor. Lesz tisztán szárazföldi utazás is: Fiume—Cormons—Vence—Róma és vissza. Ezen utasok ellátása római tartózkodás után véget ér. I. oszt. 320.—

kor., II. oszt. 260.— kor. A római hivatalos ünnepség 16-án szombaton és 17-én vasárnap lesz. Szombaton a Lateránban ünnepélyes szentmise és fényes korona ünnepély. Vasárnap a szent Péter templomban ünnepélyes istentisztelet és pápai kihallgatás. A többi időt Róma nevezetességei megtekintésére fordítjuk. Nápolyi kirándulás is tervbe van véve. A lateráni és Szent Péteri ünnepségek nemcsak fényesek, hanem ránk nézve roppant fontosságúak is. A magyar szent korona a mi függetlenségünk záloga. Enélkül régen felszították, bekebelezték volna nemzetünket. A keresztény Magyarország csak a szent koronában bírja jövője biztosítékát is. A római ünnep tehát oly mélyes jelentőségű, hogy azon minül többet részt venni és hazánk mindennemű intézményét képviselni, nemzeti és keresztény kötelesség.

* **Pincetűz a Rákóczi-uton.** Tegnap délután 2 órakor nagy tűz lárma verte fel Nagyváradon a Rákóczi ut közönségét, mely hatalmas tömeggé tömörült a Popper-féle fűszerkereskedés körül. A tűz a kereskedés pincéjében volt, mely teljes mástól óráig tartott. A tűznél első ízben volt alkalma Grácz Lajos tűzoltó főparancsnoknak közreműködni, a mit fényesen teljesített is. A tűz tegnap délután 2 órakor kezdődött. Antal Sándor kereskedő a pincébe akart lemenni. Az ajtó fölnyitása után azonban egyszerre visszatáncodott, mert a pincéből sűrű füst gomolygott az arcába. Az esetről Antal nyomban értesítette a tűzoltókat, akik Grácz Lajos főparancsnok vezetése mellett a helyszínre vonultak. A tűzoltók megérkezésekor már a pince ablakain vastag füst oszlopok szálltak fel a pinceajtón pedig lehetetlenségnek látszott behatolni a forró füst miatt. Kritikus percek voltak ezek. Antal Sándor segéd ugyanis az ajtó kinyitásakor megállapította, hogy a tűz egy csomó üvegburkoló szalmát emészt, melyből már az üvegtartó állvány is ég. Az állvány szomszédságában nagymennyiségű szesz és benzín állott, mely ha lángot kap, levegőbe röppetheti az egész épületet. A tűzoltók füstálarokokat raktak fel és megkisérelték a behatolást. A vakmerő tűzoltók egymásután lettek rosszul. Már senki sem mert bemenni a pincébe és a tűz bent folyton terjedt minden pillanatban lehetett tartani a robbanástól. Ekkor Grácz Lajos főparancsnok biz. onszági lámpával kezében behatolt a pincébe és ott a tüzet távol tartotta a robbanó anyagoktól. Grácz példáját csakhamar követték a kéményseprők is, akik vizes szivacsot és zsebkendőt tömve a szájukba a pincébe mentek és a robbanó anyagokat onnan felszínre hozták. Csak így tudták megmenteni az épületet és az emberek életét a robbanás veszedelmétől. A derék tűzoltóknak és kéményseprőknek a tömeg elismerését nyilvánította a tüzet délután négy órára lokalizálták, amikor megtarthatták a szemlét. A pincében a tűz nagy pusztítást nem tett. Annál nagyobb azonban a kár, melyet az árukban idézett elő a sűrű füst. A tegnap délután tartott hatósági szemle még nem tudta tökéletesen megállapítani a tűz keletkezésének okát. Az eddigi látszat szerint a tűz vagy rövid zárlat folytán a villanyvezetékkel keletkezett, vagy pedig valamelyik alkalmazott cigarettával járt lent a cigarettát a szalmaburok közé dobta.

* **Váltó-tolvaj.** Fehér Emánuel tasnádi kereskedő volt gazdájától Antal Imre tasnádi kereskedőtől eltávazása alkalmával ellopott 105 db 20 filléres és 81 db 10 filléres és 66 db 40 filléres váltót, egy revolvert, egy női bőrtárcát és több apró piperecikket. Fehér

Emánuel szerencsétlenségére Nagyváradra vándorolt, ahol a váltókat értékesíteni akarta. Berkes Mór Szt. László-téri trafikusként gyanús volt a váltóárusító fiatalember és ebéd után beszélgetés közben megemlítette Vadász József tb. rendőrbiztosnak. Nevezett biztos az értesítés után nyomban kiment a vasuti állomásra, ahol a nyert személyleírás után felismerte Fehér Emánuel, aki épen Nagyváradról Mezőtelegre akart utazni. Vadász József Fehér Emánuel nyomban megmotozta s megtalált nála 105 db 20 filléres és 81 db 10 filléres váltót. A tettest előállította a kapitányi hivatalhoz. Fehér eleinte tagadta a 40 filléres váltók lopását, később azonban beismerte, hogy egy helybeli cégnél már értékesítette. A rendőrség az eladott váltókat elkobozta és táviratilag értesítette a tasnádi csendőrséget, ahonnan a tegnapi nap folyamán csendőrfőnök érkezett meg. Fehér Emánuel a nyomozás folytatására Tasnádra szállítottott.

* **Kinevezés.** A nagyváradi kir. főügyész a felügyelete alatt álló kir. ügyészséghez irnokká Füzesy Sándor budapesti kir. itélőtáblai irnokot nevezte ki.

* **Eljegyzés.** Dr. Moldoványi Gyula, lapunk volt munkarása, tekintélyes fiatal budapesti ügyvéd jegyet váltott Kunz Józsa kisasszonnyal.

* **Mikor lesz a vásár Komádiban.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 69439. IV. 1909. sz. leirata folytán van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a nevezett miniszter ur megengedte, miszerint a Biharvármegye területéhez tartozó Komádi községben a folyó évi október hó 1. és 2. napjaira eső országos vásár ez évben kivételesen folyó évi október 15. és 16. napjain tartassék meg. Nagyvárad, 1909. szept. 8. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula, kir. keresk. tanácsos elnök, Dr. Sarkadi Lajos, titkár.

x **Érdekes látványosság.** Holnaptól kezdve a nagyvásár tartama alatt reggel 9-től esti 10 óráig érdekes látványosságban lesz része a város közönségének. A híres Kocka-féle Barum amerikai dupla állatsereglet lesz látható a Nagypiac-téren. Naponta 50 drb idomított vadállat kerül bemutatásra két óriási vascirkuszban. párducok, medvék, 18 oroszlan, farkasok, hiénák, lovak, szarvasok, tevék s az afrikai sivatag legvérengzőbb vadjai. Naponta idomítás etetéssel egybekötve 6 világhírű állatszeliidítő és állatszeliidítő fog fellépni, akik vakmerő produkciókat végeznek. Tömeges látogatást kér Koczka és Barum, tulajdonosok. E nem mindennapi látványosságra mi is felhívjuk a közönség figyelmét.

x **ISKOLAI BEIRATÁSOK** megkezdődtek, mely alkalomból ajánljuk gyermek cipők, kalapok és fehéreneműek beszerzésére REICHARD áruhaza céget Fő utcán.

x **Telefon 897.** Az őszi idény közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség b. figyelmét felhívni ujonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és párisi divat tudósítások alapján úgy a női felöltőknél, mint a szövet és fehérenemű osztálynál a legszebb és legfinomabb áruk vannak raktárom. Mérték után megrendeléseket jutányosan eszközölünk. Tisztelettel Klein Géza és Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut 2.

EGYESÜLETEK.

A legényegylet tánciskolája.

A legényegylet az őszi folyamán tánciskolát tart Teleky-utca 13. számú helyiségében Antalfy Antalné, okleveles ballet és tánc-tanítónő vezetésével. Tudnivalók a következők: 1. A táncitanítás szept. 14-én kezdődik s nov. 21-én végződik. 2. Táncitanítás hetenkint vasárnap, kedden és csütörtökön este 8—10 óráig. 3. A tánciskolába csak egyleti tagok,

vagy tagnak beiratkozó ifjak s jó családból származó leányok vétetnek fel. 4. A táncmítás kezdetén csak kezdők vehetnek részt. 5. Október 17-től ismétlők is járhatnak táncmítást. 6. A táncmítási díja a) kezdőknek egész időre 12 korona, melynek első fele beiratkozáskor, másik fele okt. 17-én fizetendő; b) ismétlőknek a félidőre 6 korona, mely szintén okt. 17-én fizetendő. 7. A táncmításokon okt. 17-től látogatók is részt vehetnek, kik egy-egy alkalomra 30 fillért fizetnek. 8. Az egyleti tánciskolát kolonbál fejezi be nov. 21-én. Az egylet igazgatója ezúton hívja meg az érdekelteket az egylet őszi táncanfolyamára kérve mindkét nemű ifjuságnak minél nagyobb számában való beiratkozását s a beiratkozóknak az oktatásokon mindenkor pontos megjelenését.

Leleplezett szélhámos.

A rendőrkapitányi hivatal ismét egy nagy stíllú szélhámost leleplezett le egy öreg 50 éves paraszt ember személyében. A folyó évi augusztus hó 18-án a nagyváradai Első kölcsönző és takarékszövetkezet Bémer-téri helyiségében megjelent egy paraszt ember és ott Tikos András néven 1700 korona kölcsönt akart kiveszközölni ingatlanára történendő betáblázás mellett. Előadván, hogy ő a Vasut-utcán lakik s három háza és körülbelül 10 hold földje van, amint ez a telekkönyvből is kitűnik, s előadván azt is, hogy feleségét Nagy Máriának hívják.

A kölcsön folyósítása céljából nevezett pénzügyintézet a telekkönyvet megnézte, azonban olyan Tikos Andrást nem talált, akinek Nagy Mária volna a felesége: az ismét jelentkező Tikos Andrást figyelmeztették ezen körülményre s mondták, hogy a telekkönyv szerint Tikos András feleségeként Magyar Mária szerepel, amire Tikos azt felelte, hogy ő redesen összetéveszti a Nagy és a Magyar nevet.

Ezen körülmény s az, hogy a telekkönyv szerint az ingatlan nem a Vasut-utcán, hanem a Szőlős-utcán van kitüntetve, gyanussá tette a dolgot és a család fölfedezésére miután nevezett a pénz felvétele céljából augusztus 31-én ismét jelentkezett, rendőri segítséget kért.

Tegnap délelőtt 9 órakor Tikos a pénz felvétele céljából tényleg megjelent, ekkor az illetőt elküldték azzal, hogy egy kis idő múlva jöjjön fel, mivel a hivatalnokok még nincsenek fenn. Dr. Halász Márton ügyvéd a pénzügyintézet jogtanácsosa telefonozott a rendőrségre, ahonnan Bott György nyomozó ellenőr ment ki s várták a csaló újból visszatértét, aki nem sokára vissza is érkezett. Bott ellenőr kérdést intézett Tikoshoz, aki most is csak úgy nevezte magát és aláírt 1700 koronás kötelezvényt és egy ugyanily összegről szóló váltót.

A nyomozó ellenőr, miután meggyőződött arról, hogy nem Tikos az, aki előtte a váltót és a kötelezvényt aláírta, személyazonosságának megállapítása végett a kapitányi hivatalhoz előállította, ott aztán az ál Tikos beismerte, hogy ő Derecskei Sándor jelenleg hegyközszenzimrei lakos, földműves. Beismerte, hogy f. évi február hó 25-én a polgári takarékpénztárnál leszámítoltatott egy 1500 koronás váltót, mely szintén Tikos András nevet hamisította, beismerte, hogy a nála talált becsü bizonyítvány a hegyközszenzimrei községi előjáróság nevében ő hamisította s erre az általa készített szintén hamisított községi bélyegzőt alkalmazta, beismerte továbbá azt is, hogy a

nála talált váltóúrlapon Torda Gyula, Magyar Julianna és Kiss Gábor neveket szintén ő hamisította. Derecskei Sándor ellen család büntetésének kísérlete miatt a Nagyváradai első Kölcsönző- és takarékszövetkezet bünvádi feljelentést tett, aminek alapján Derecskei Sándort a rendőség letartóztatta s a nyomozást folytatja az irányban is, hogy vajjon több helyen nem próbált-e szerencsét a Tikos-féle váltókkal. A polgári takarékpénztár kárára elkövetett 1500 koronás váltóhamisításból kifolyólag a hamisítással Szekeres Sándor lett gyanúsítva, aki ellen a kir. ügyészség vádiratot nyújtott be s a vádtanács vád alá is helyezte. Most a szerencsés véletlen folytán Szekeres Sándor is megszabadult a kellemetlen bünper következményeitől.

TÁVIRATOK.

Öngyilkos urileány.

Besztercebánya, szept. 9. Végner Margit egy idevaló intelligens urileány szerelmes volt egy főhadnagyba, aki viszonzotta is egy ideig a szerelmét. Később azonban teljesen elhanyagolta a leányt és egy más leánynak udvarolt. Ez anyyira elkeserítette Végner Margitot, hogy tegnap, amikor a főhadnagy hazatért, annak szobájába lopózott és ott a tiszt revolverével agyon lölte magát. A leány öngyilkossága nagy feltűnést keltett városzerte.

Megdobált miniszterelnök.

London, szeptember 9. A sufragettek tegnap a miniszterelnököt, mikor az a templomból hazatért, megtámadták és gunyos megjegyzések között kísérték hazáig. A támadók még ezzel nem érték be, hanem ostrom alá vették a miniszterelnök lakását is és annak minden ablakát beverték, miközben többször megdobták a miniszterelnököt is. Az ostromlókat a cselédség zavarta szót.

A feleséggyilkos az esküdtek előtt.

Nyiregyháza, szept. 9. A nyiregyházi esküdtségi bíróság ma kezdte meg a feleséggyilkosság vádjával terhelt Róth Albert ügyének a tárgyalását. Az elnök Mráz János törvényszéki bíró. A vádlott a bíróság előtt igen nyugodtan viselkedett. Ártatlannak mondja magát. Azt vallotta, hogy ő feleségével jóviszonyban élt. A felesége szívelzsirosodásban szenvedett. Halála napján Róth a templomba ment és amikor onnan hazatért, felesége már meg volt halva. Halálát szívelzsirosodás idézte elő. Róth Albert vallomása után anyósát, Weisz Mártonnét hallgatta ki a bíróság. Weiszné azt vallja, hogy Róth nagyon gorombán bánt a feleségével sőt többször meg is verte. A tárgyalás folyik, ítélet hozatalra szombaton kerül a sor.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, szeptember 9.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.88
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Oszták hitelbank részvény	634.—
Oszták magyar államvasuti részvény	736.76
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Oszták-m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. szept. 2.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Oszták járadék papirban	186.—
Oszták járadék ezüstben	145.—
Oszták járadék aranyban	97.25
Oszták korona járadék	99.—
1880. oszt. államsorsjegyek	116.50
Oszták magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Oszták hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleon)der	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyereséjű sorsjegy kölcsön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	90.40

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKIOS GYULA.

NYILTÉR.

Meghívó.

A Lévai Márton-féle könyvkötészet, vonalzó intézet és üzleti könyvgyár részvénytársaság 1909. szeptember 16-án d. e. 11 órakor Nagyváradon Fő-utca 20. sz. a. saját házában megtartandó *rendkívüli közgyűlésre*.

Tárgysorozat.

1. Igazgatóság és felügyelőbizottság tagjainak kiegészítése.
 2. Esetleges indítványok.
- Nagyvárad, 1909. augusztus 30.

Az igazgatóság.

* A közgyűlésen személyesen, vagy meghatalmazott által résztvenni óhajtó részvényesek tartoznak részvényeiket három nappal a közgyűlés megtartása előtt a társaság pénztáránál letétbe helyezni.

A letétbe helyezett részvényekről a kiállított elismervény igazolásul szolgál a közgyűlésen való részvételre és szavazatra.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

5 a izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mit a nemű **izzólámpa különlegességek,** fényképezési lámpák, ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léertől 12 léertől minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb áruk mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

ROPS

biztonsági gyorsfőző. Tűzveszély kizárva.

Ha felborul, elalszik. — **Szesz ki nem folyhat.**

Szesz fogyasztásban igen takarékos.

Kapható minden jobb vasáru és háztartási cikkekkel árusító üzletekben.

Ha valahol nem kapható, sziveskedjék hozzánk fordulni.

Képes prospectus ingyen és bérmentve.

ROPS Fémáru Részv. Társ.

BUDAPEST, V., Külső Váci-ut 74—52.

Helybeli elárusító:

Tarsoly és Risztó.

A Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a **Szent László-tér** és **Zöldfa utca** sarkán levő **Deutsch K. I.-féle** ház emeleti helyiségébe helyezte át.

Bejárat a **Zöldfa-utcai** részen.

Hordók

100 literestől 800 literesig állandóan vannak raktáron

Shemidt József

kádár mester

Nagyvárad, **Körös-utca 31.**

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsák a legszebb színekben, valamint präparált pálmák, disznóvénnyek és menyasszonyi koszorúk **mélyen leszállított árban** kaphatók **Kapucinus-utca 5. sz. alatt.** Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközözi: **REICH** :: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Tisztelettel tudatjuk, hogy az élesdi erdőseinkben

termelt tűzifa szállítását és eladását

megkeztük

s ajánljuk vagononként

és méterenként

I-ső osztályu

:: bükkhasáb tűzifánkat ::

házhoz is szállítva

Nagyobb vételnél megfelelő árendemény!

Rendeléseket kérjük Központi irodánkhoz (Uri-utca 3. sz.) és **Friedl és Társához** Teleky-u. 16. **Telefon 914.**

Telefon 814.

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerű Fatelítő r.-t Nagyváradon.

Iskolai idény beálltával

fedezzük szükségletünket kész fiu- és gyermekruhákban csakis

KÁLMÁN FERENCZ

férfiszabó kész ruhaáruházában

Nagyvárad, Rákóczi-ut. (Az Orsolya-zárdával szemben.)

Legjobb helyen készült munka.

Utólérhetetlen olcsó szabott árak

Kecskeméthy István

etterme, sörcsarnoka, kávéháza, legszebb
kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termései
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
:: lett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
:: mellett ::

*Egyben van szerencsém a vidéki
utazó közönség szíves figyelmét
felhívni, hogy vendég szobáimat
ujjonnan berendeztem és tisztán-
tartására különös gondot fordít-
tok. Ugyisintén a szállóhely olcsó
ár mellett szíves rendelkezésre áll.*

*Hol szórakozunk esténként? csak is a
NEMZETI SZALLODA hívós és kel-
lemes kerthelyiségében. hol minden este
mozgófénykép előadások tartatnak ci-
gány zené mellett. Minden második
nap teljesen új műsor.*

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlője.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR EGYESÜLET

-- *nyeremény kötvényei* --

a napi árfolyam mellett a
Központi takarékpénztárnál,
Nagyváradon kaphatók.

A nyeremény kötvények évenként 3 huzással, több
fő- és mellék nyereménnyel lesznek kisorsolva,
70 évig az összes huzásokon játszanak, tehát
többszöri játékeséllyel bírnak.

A sorsjegyekre előnyös feltételek
mellett kölcsönt nyújtunk.

TÖRELEZTES JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve
a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a
Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéreseknel telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv
beküldése szükségeltetik.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

A L A P T Ő K E

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat,

Törlesztéses (amortisatis)
: jelzálogkölcsönöket :
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

Zárdai növendékeknek

előírás szerinti kész ruhákból, felöltőkből, harisnyákból, keztükből, téli alsóruhákból és fehérneműkből

10 százalékos engedményt nyújt a most megnyitott

BALOG és BERKES

női és gyermekfelöltők áruháza Nagyvárad, Zöldfa-u. 9. (A Zöldfával szemben)

Kérjen választékot!

Telefon 921.